

Δυνατότητες ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών παραγόντων στις δημόσιες προμήθειες

Δρ Χριστίνα Θεοχάρη
Περιβαλλοντολόγος -Πολιτικός Μηχανικός
Διευθύντρια Περιβάλλοντος ΟΕΟΑ ΑΘΗΝΑ 2004
Μέλος ΔΣ ΕΚΠΑΑ

Περίληψη εισήγησης

Βιώσιμη ανάπτυξη στην πράξη, σημαίνει οικονομική ανάπτυξη με υποστήριξη της κοινωνικής προόδου και σεβασμό στο περιβάλλον, οικονομικές επιδόσεις με κοινωνικό υπόβαθρο και περιβαλλοντική πολιτική οικονομικά αποδοτική.

Ο τομέας των δημοσίων προμηθειών αντιπροσωπεύει το 16% των συνολικών προμηθειών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εισαγωγή συνεπώς περιβαλλοντικών κριτηρίων σε αυτές τις διαδικασίες θα δώσει στην κοινωνία την δυνατότητα να κάνει ένα βήμα μπροστά σε σχέση με την **οικολογική αποτελεσματικότητα**.

Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι, η υφιστάμενη περιβαλλοντική και λοιπή νομοθεσία είτε πρόκειται για κοινοτική είτε για εθνική συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο, μπορεί να επηρεάσει τις επιλογές των αναθετουσών αρχών (κράτος, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οργανισμοί δημοσίου δικαίου, ενώσεις που αποτελούνται από έναν ή περισσότερους από τους παραπάνω Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή δημοσίου δικαίου), καθώς και τις προδιαγραφές και τα κριτήρια που αυτές θέτουν.

Στην κατεύθυνση αυτή το υφιστάμενο κοινοτικό νομικό πλαίσιο χρειάζεται να συμπληρωθεί όσον αφορά στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων στις δημόσιες συμβάσεις. Παρουσιάζει ενδιαφέρον ωστόσο η επισήμανση των δυνατοτήτων του υφισταμένου νομικού πλαισίου.

Η παρουσίαση επιχειρεί να επισημάνει και αναλύσει αυτές ακριβώς τις δυνατότητες σε σχέση με την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραγόντων στις δημόσιες συμβάσεις για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών.

Εισαγωγή

Ανατρέχοντας στο πολιτικό υπόβαθρο της υπόθεσης, βλέπουμε ότι στο Γιοχάνεσμπουργκ το 2002 στο Πρόγραμμα Δράσης περιελήφθησαν τα ζητήματα της βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης και ειδικότερα αποφασίσθηκε η διαμόρφωση ενός πλαισίου προγραμμάτων με χρονικό ορίζοντα δεκαετίας, για την στήριξη περιφερειακών και εθνικών πρωτοβουλιών, με σκοπό την ταχύτερη στροφή προς την βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση. Ακολουθώντας το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα του ΟΗΕ (UNEP) ανέλαβε την περιγραφή αυτού του πλαισίου με την εκπόνηση του δεκαετούς προγράμματος δράσης. Το πρόγραμμα βασίζεται στη συσσωρευμένη εμπειρία από δραστηριότητες σε προγράμματα που αφορούν στην Καθαρότερη Παραγωγή και την Βιώσιμη Κατανάλωση, στην Ανάλυση του Κύκλου Ζωής και στις Εθελοντικές πρωτοβουλίες στον τομέα των επιχειρήσεων.

Εστιάζοντας στην κατανάλωση μπορούμε να πούμε ότι αυτή αποτελεί πυλώνα της οικονομίας της αγοράς καθώς στηρίζει την παραγωγή, την απασχόληση, την ανάπτυξη. Το ζητούμενο είναι πως η κατανάλωση θα γίνει σταδιακά περιβαλλοντικά φιλικότερη, αφού σήμερα με τον τρόπο που λειτουργεί οδηγεί σε κατασπατάληση φυσικών πόρων και παραγωγή τεράστιων ποσοτήτων αποβλήτων. Η τιθάσσευση της κατανάλωσης, που θα ήταν ίσως και το δέον γενέσθαι, θα προκαλούσε στην παρούσα φάση κοινωνικούς κραδασμούς που μάλλον δεν θα μπορούσαν να απορροφηθούν, καθώς η κοινωνία δεν έχει εναλλακτικούς τρόπους διαχείρισης της παραγωγής και του εργατικού δυναμικού με όλα τα συμπαρομαρτούντα. Πως όμως η κατανάλωση θα γίνει περιβαλλοντικά λιγότερο επιβλαβής. Η απάντηση είναι τόσο απλή να εκφρασθεί όσο δύσκολη στην εφαρμογή της: αποκτώντας περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά. Και πως η κατανάλωση θα αποκτήσει περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά;

Εδώ ακριβώς έγκειται και η πρόκληση, καθώς όταν θέλουμε να εφαρμόσουμε μια πολιτική και πολύ περισσότερο μια πολιτική που αφορά σε αλλαγή ή/και ανατροπή εγκαθιδρυμένων θεσμών και αντιλήψεων, τότε δοκιμάζεται και η βούληση, πολιτική ή όποια άλλη, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η προώθηση στην πράξη της βιώσιμης κατανάλωσης που δεν είναι καθόλου εύκολη άσκηση, περνάει προφανώς από την υιοθέτηση θεσμών που θα την διευκολύνουν. Και πριν φθάσουμε σε ένα έκαστο των καταναλωτών που και αυτοί

προφανώς συμβάλλουν, θα πρέπει να εξετάσουμε τους «μεγάλους» καταναλωτές που μπορεί να είναι το δημόσιο, η αυτοδιοίκηση, οι μεγάλοι οργανισμοί.

Και στην περίπτωση αυτών τα εργαλεία είναι οι δημόσιες συμβάσεις.

Το νομικό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων αποτελεί το κλειδί για την προώθηση των βιώσιμων δημοσίων προμηθειών.

Οι δημόσιες συμβάσεις, λειτουργούν σε κοινοτικό επίπεδο σε ένα νομικό πλαίσιο με ιστορία δεκαετιών, καθώς οι κοινοτικές οδηγίες που αναφέρονται σ' αυτές χρονολογούνται από το 1971, οπότε και εκδόθηκε η πρώτη οδηγία. Έκτοτε, εκδόθηκαν και άλλες οδηγίες. Ο βασικός σχεδιασμός και το σύστημα οδηγιών, αν και τροποποιήθηκε αρκετές φορές, ποτέ δεν μετεβλήθη ριζικά, παρά το γεγονός ότι στο μεταξύ είχαν ανακύψει νέα δεδομένα.

Η πολιτική για τις δημόσιες συμβάσεις αποτελεί ένα από τα στοιχεία πολιτικής της Ενιαίας Αγοράς, η οποία περιλαμβάνει τους στρατηγικούς στόχους της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των προσώπων και των υπηρεσιών. Η πολιτική αυτή στοχεύει στην υλοποίηση της ενιαίας αγοράς, μέσω της δημιουργίας του ανταγωνισμού, που είναι αναγκαίος για την μη διακριτική μεταχείριση κατά την σύναψη των δημοσίων συμβάσεων καθώς και την ορθολογική κατανομή του δημοσίου χρήματος με την επιλογή της καλύτερης προσφοράς που θεωρείται η οικονομικά πλέον συμφέρουσα.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν περιλαμβάνουν οποιαδήποτε ρητή αναφορά στην προστασία του περιβάλλοντος ή σε προβληματισμούς ή σε άλλες πτυχές πλην της βασικής πολιτικής για την εσωτερική αγορά, πράγμα που είναι ευεξήγητο αν ληφθεί υπ' όψιν ο χρόνος έκδοσής τους.

... το περιβάλλον

Στον τομέα του περιβάλλοντος με την Συνθήκη του Άμστερνταμ ενισχύθηκε η αρχή της ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών απαιτήσεων σε άλλες πολιτικές ως πρωταρχικού μέσου για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Στο 6^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, το οποίο καλύπτει τα έτη 2001-2010, οι δημόσιες συμβάσεις επισημαίνονται ως τομέας με σημαντικές δυνατότητες δημιουργίας μιας αγοράς φιλικότερης προς το περιβάλλον, με τη χρησιμοποίηση εκ μέρους των αναθετουσών αρχών της περιβαλλοντικής επίδοσης ως αγοραστικού κριτηρίου.¹

Για να υπάρξει σύζευξη ανάμεσα στους δύο χώρους της Ενιαίας Αγοράς και του Περιβάλλοντος είναι αναγκαίο να αρθούν οι αντιφάσεις μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της διατήρησης ενός αποδεκτού επιπέδου ποιότητας του περιβάλλοντος.

Σε επίπεδο Ε.Ε., η Επιτροπή σε σχετική ανακοίνωσή της για την ενιαία αγορά και το περιβάλλον² που υιοθέτησε στο Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ, τονίζει ότι: *... το διαρκές άνοιγμα των αγορών σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις και τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα έφερε στην επιφάνεια συνέργιες αλλά και εντάσεις μεταξύ της λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς και της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής.*

Ως εκ τούτου υπάρχει ανάγκη μιας συνεκτικής προσέγγισης σε σχέση με την επιδίωξη των στόχων της συνθήκης του Άμστερνταμ που αφορά τόσο στην Ενιαία Αγορά όσο και στο περιβάλλον, εκπληρώνοντας ταυτόχρονα τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ε.Ε. και των κρατών μελών.

Αν και η Επιτροπή υπέδειξε ήδη μερικές από τις βασικές δυνατότητες στην ανακοίνωση του Μαρτίου 1998³, εν τούτοις οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν το πρόβλημα ότι συχνά δεν είναι σαφές σε ποιο βαθμό ο περιβαλλοντικοί παράγοντες είναι συμβατοί με την υπάρχουσα κοινοτική νομοθεσία στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

Ωστόσο υπάρχουν ήδη εξελίξεις καθώς στην πρόταση οδηγίας για το Συντονισμό των διαδικασιών σύναψης Συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της

¹ 6^ο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον

² Συμβούλιο του Goeteborg: COM(2001) 264 τελικό, όπως υιοθετήθηκε στις 15.05.2001

ενέργειας και των μεταφορών, το άρθρο 54 1,α που αναφέρεται στα κριτήρια ανάθεσης συμβάσεων αναφέρει ότι: ... *όταν προκρίνεται η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, διάφορα κριτήρια ανάλογα με την εκάστοτε σύμβαση θα πρέπει να παίρνονται υπ' όψιν.* Ανάμεσα σε αυτά είναι και τα *περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά*.⁴

Είναι χρήσιμο να δούμε ποιες είναι οι δυνατότητες που παρέχει το υφιστάμενο καθεστώς για τις δημόσιες συμβάσεις προκειμένου να είναι δυνατή η προστασία του περιβάλλοντος στις διάφορες φάσεις.

Η πρώτη ευκαιρία για να ληφθούν υπ' όψιν οι περιβαλλοντικοί παράγοντες στο πλαίσιο μιας δημόσιας σύμβασης είναι το στάδιο μόλις πριν την εφαρμογή των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, όπου γίνεται η επιλογή του αντικειμένου της σύμβασης ή με άλλα λόγια δίδεται η απάντηση στο ερώτημα «τι επιθυμώ να κατασκευάσω ή να αγοράσω». Στο στάδιο αυτό οι αναθέτουσες αρχές έχουν «ευρεία» δυνατότητα να λάβουν υπ' όψιν τους περιβαλλοντικούς παράγοντες και να επιλέξουν ένα συμβατό προς το περιβάλλον προϊόν ή υπηρεσία. Αυτή η επιλογή μπορεί να επηρεασθεί και από την ισχύουσα περιβαλλοντική ή λοιπή νομοθεσία.

A. Συμβάσεις έργου

Οι περιβαλλοντικές παράμετροι τίθενται στη φάση του σχεδιασμού του έργου. Για παράδειγμα μπορεί να απαιτηθεί η χαμηλή ενεργειακή κατανάλωση ενός κτηρίου με την χρήση μόνωσης ή την εγκατάσταση ηλιακών στοιχείων για την παραγωγή θερμότητας.

B. Συμβάσεις υπηρεσιών

Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να καθορίσουν για παράδειγμα μία συγκεκριμένη μέθοδο καθαρισμού κτηρίων με την χρήση προϊόντων που έχουν λιγότερες συνέπειες στο περιβάλλον ή υπηρεσίες μεταφορών να πραγματοποιούνται με ημεκτρικά λεωφορεία.

Γ. Συμβάσεις προμηθειών

Αφορούν στην αγορά τελικών ή ετοιμών προϊόντων. Εκτός από την βασική και ουσιαστική επιλογή του αντικειμένου της σύμβασης, οι δυνατότητες συνυπολογισμού των περιβαλλοντικών παραγόντων δεν είναι και τόσο ευρείες όσο στις συμβάσεις έργων

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις Δημόσιες Συμβάσεις στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 11 Μαρτίου 1998 COM (1998) 143 τελικό

⁴ Πρόταση Οδηγίας COM(2000) 276 τελικό, 2000/0117 (COD)

και υπηρεσιών. Η ευαισθητοποίηση ωστόσο σε θέματα περιβάλλοντος επηρεάζει την ανωτέρω επιλογή.

Οι αναθέτουσες αρχές είναι ελεύθερες να επιλέξουν το αντικείμενο της σύμβασης, ή εναλλακτικούς ορισμούς του αντικειμένου μέσω της χρήσης εναλλακτικών προσφορών, που θεωρούν ως τους πλέον κατάλληλους από περιβαλλοντικής απόψεως, εφ' όσον η επιλογή αυτή δεν έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της πρόσβασης στην υπ' όψιν σύμβαση εις βάρος των προσφερόντων από άλλα κράτη μέλη.

Δυνατότητες καθορισμού απαιτήσεων που σχετίζονται με την περιβαλλοντική επίδοση

1.Τεχνικές προδιαγραφές

Όλες οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις περιλαμβάνουν τον κανόνα ότι οι αναθέτουσες αρχές καθορίζουν τις τεχνικές προδιαγραφές *«με την επιφύλαξη των εθνικών τεχνικών κανόνων αναγκαστικού δικαίου»*, τούτο σημαίνει ότι υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω νομοθεσία συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο, η εθνική νομοθεσία μπορεί, παραδείγματος χάριν, να απαγορεύει την χρήση συγκεκριμένων ουσιών τις οποίες οι εθνικές αρχές θεωρούν επιβλαβείς για το περιβάλλον, ή μπορεί να επιβάλει την τήρηση ενός ορισμένου ελαχίστου επιπέδου περιβαλλοντικής επίδοσης. Οι αναθέτουσες αρχές είναι βεβαίως υποχρεωμένες να τηρούν την κείμενη νομοθεσία.

Οι οδηγίες περιλαμβάνουν αναλυτικό σύστημα υποχρεωτικών αναφορών σε πρότυπα και συγκρίσιμα μέσα, σαφώς ιεραρχημένων με το προβάδισμα να δίδεται στα ευρωπαϊκά μέσα, ενώ ελλείψει αυτών, η μνεία μπορεί να αφορά διεθνή ή εθνικά πρότυπα ή συγκρίσιμα μέσα. Η μνεία εμπορικών σημάτων, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή τύπων ή συγκεκριμένης προέλευσης και παραγωγής επιτρέπεται μόνον στις περιπτώσεις όπου το αντικείμενο της σύμβασης δεν μπορεί να περιγραφεί διαφορετικά κατά τρόπο ακριβή και αντιληπτό από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η αναφορά αυτή πρέπει πάντα να συνοδεύεται από τη μνεία *«ή ισοδύναμο»* στις περιπτώσεις στις οποίες οι οδηγίες προβλέπουν παρόμοιες εξαιρέσεις. Οι αναθέτουσες αρχές πάντως είναι ελεύθερες να ορίζουν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ότι απαιτείται υψηλότερο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας από το προβλεπόμενο στη νομοθεσία ή στα πρότυπα, υπό την προϋπόθεση ότι το απαιτούμενο επίπεδο δεν

περιορίζει την πρόσβαση στη σύμβαση και δεν οδηγεί σε διακριτική μεταχείριση εις βάρος ενδεχομένων προσφερόντων.

1.1. Καθορισμός των βασικών ή πρώτων υλών που θα χρησιμοποιηθούν

Η έννοια της «τεχνικής προδιαγραφής» περιλαμβάνει τη δυνατότητα καθορισμού των βασικών ή πρώτων υλών που θα χρησιμοποιηθούν, αν τούτο συμβάλει στα χαρακτηριστικά του προϊόντος ή της υπηρεσίας έτσι ώστε να εκπληρώνεται ο προβλεπόμενος από τις αναθέτουσες αρχές σκοπός. Εφ' όσον οι εν λόγω προδιαγραφές συνάδουν με το κοινοτικό δίκαιο και, ειδικότερα, με την αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ορίζουν για μια ορισμένη σύμβαση, **την χρήση συγκεκριμένων υλικών.**

1.2 Απαίτηση χρησιμοποίησης μιας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας

Οι τεχνικές προδιαγραφές δεν μνημονεύουν τις παραγωγικές διαδικασίες. Ωστόσο αυτό μπορεί να γίνει όταν δεν έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμό της πρόσβασης στην αγορά για ορισμένες επιχειρήσεις. Η διαφορά ως προς τον τρόπο παραγωγής σημαίνει ότι το προϊόν διαφέρει από ταυτόσημα προϊόντα όσον αφορά στην κατασκευή ή την εμφάνισή του λόγω του ότι χρησιμοποιήθηκε μία παραγωγική διαδικασία φιλική προς το περιβάλλον. Π.χ. βιολογικώς παραγόμενα είδη διατροφής. Και πάλι πρέπει να υπάρχει μέριμνα από τις αναθέτουσες αρχές ώστε ο καθορισμός μιας συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας να μην συνεπάγεται διακριτική μεταχείριση.

1.3 Αναφορά σε οικολογικά σήματα

Τα οικολογικά σήματα ως γνωστόν πιστοποιούν προϊόντα φιλικότερα προς το περιβάλλον σε σχέση με παρόμοια προϊόντα της ίδιας ομάδας. Η απόκτηση του σήματος έχει εθελοντικό χαρακτήρα. Πέραν του ευρωπαϊκού Eco Label, υπάρχουν διάφορα εθνικά οικολογικά σήματα, πολυεθνικά καθώς και ιδιωτικά.

Τα κριτήρια βασίζονται στον κύκλο ζωής των προϊόντων και αφορούν διάφορες πτυχές, όπως τα υλικά που περιέχονται σε αυτά, οι παραγωγικές διαδικασίες, η ανάκτηση και η ανακύκλωση, οι οδηγίες χρήσης και η ενημέρωση του καταναλωτή. Τα ανωτέρω αποτελούν τεχνικές προδιαγραφές σύμφωνα με τα οριζόμενα στις οδηγίες για

τις δημόσιες συμβάσεις. Οι αποφάσεις για το ευρωπαϊκό, το πολυεθνικό και το εθνικό οικολογικό σήμα λαμβάνονται σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στα σχετικά μέσα.⁵

Αν δεν υπάρχουν άλλες υποχρεωτικές αναφορές όπως για παράδειγμα ένα ευρωπαϊκό πρότυπο που θα καλύπτει επίσης τις περιβαλλοντικές πτυχές ενός προϊόντος, ή όταν απαιτείται υψηλότερο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας από το οριζόμενο στα πρότυπα ή στη νομοθεσία, **οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να καθορίσουν τις τεχνικές προδιαγραφές που αφορούν στις περιβαλλοντικές επιδόσεις βασιζόμενες στα κριτήρια του οικολογικού σήματος, ενώ μπορούν να ορίσουν ότι τα προϊόντα με πιστοποιητικό οικολογικού σήματος θεωρούνται συμβατά προς τις τεχνικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται στη συγγραφή υποχρεώσεων.**

Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να φροντίζουν να μην περιορίζουν τα αποδεικτικά μέσα μόνο στα πιστοποιητικά οικολογικού σήματος και να δέχονται επίσης άλλα αποδεικτικά μέσα όπως εκθέσεις δοκιμών. **Αυτό είναι εύλογο να συμβαίνει καθώς τα προϊόντα με οικολογικό σήμα αποτελούν ένα περιορισμένο τμήμα ορισμένων αγορών προϊόντων: τα ευρωπαϊκά προϊόντα με οικολογικό σήμα αντιπροσωπεύουν συνήθως ποσοστό μικρότερο από 20% και σε μερικές περιπτώσεις μικρότερο και από το 5% των αγορών προϊόντων.**

1.4 Η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών προσφορών

Προϊόντα και υπηρεσίες που είναι λιγότερο βλαβερά στο περιβάλλον μπορεί να είναι ακριβότερα από άλλα προϊόντα και υπηρεσίες. Όταν καθορίζουν το αντικείμενο μιας σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να εξισορροπήσουν τις οικονομικές τους απαιτήσεις, από τη μια πλευρά, με τους στόχους τους για τον περιβαλλοντικό προσανατολισμό των αγορών τους, από την άλλη. Η χρήση εναλλακτικών προσφορών επιτρέπει στις αναθέτουσες αρχές να εξετάσουν ποια επιλογή ικανοποιεί και τις δύο αυτές απαιτήσεις. Κατά την χρήση αυτής της δυνατότητας, οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει

⁵ Οι αποφάσεις για το ευρωπαϊκό Οικολογικό Σήμα λαμβάνονται σύμφωνα με την διαδικασία που ορίζεται στον κανονισμό 1980/2000 (ΕΟΚ), ενώ οι αποφάσεις για το πολύ(εθνικό) οικολογικό σήμα λαμβάνονται σύμφωνα με διαδικασίες που βασίζονται σε εθνικούς κανόνες. Στο άρθρο 10 του κανονισμού για το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα ορίζεται ότι: "για να ενθαρρύνουν τη χρησιμοποίηση προϊόντων που φέρουν οικολογικό σήμα η Επιτροπή και άλλα κοινοτική θεσμικά

κατ' αρχήν να καθορίσουν το αντικείμενο της σύμβασης με τρόπο ώστε να τίθενται ελάχιστες απαιτήσεις. Επί πλέον, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να προσδιορίσουν μία ή περισσότερες εναλλακτικές λύσεις, θέτοντας εναλλακτικούς ορισμούς του αντικειμένου της σύμβασης, όπως, παραδείγματος χάριν καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση ή χρήση συγκεκριμένης μεθόδου παραγωγής. Οι ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι εναλλακτικές προσφορές καθώς και ο τρόπος υποβολής τους αναφέρεται στην συγγραφή υποχρεώσεων από τις αναθέτουσες αρχές.

Η εμπειρία της ΟΕΟΑ ΑΘΗΝΑ 2004

1. Χορηγοί

Ένας από τους κύριους τομείς δραστηριότητας της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος είναι οι Περιβαλλοντικές Επιδόσεις των Χορηγών. Στόχος του προγράμματος αυτού ήταν και είναι η βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσής των χορηγών πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τους αγώνες, βελτιώνοντας έτσι την εταιρική τους εικόνα και την προσέγγιση σχετικά με τα περιβαλλοντικά θέματα.

Οι βασικές αρχές του προγράμματος είναι οι ακόλουθες:

- Βοήθεια στην ανάπτυξη προϊόντων συμβατών με αναγνωρισμένα συστήματα περιβαλλοντικής πιστοποίησης (ISO 14000, EMAS, ECO-LABEL).
- Υλοποίηση εκδηλώσεων και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων ως «άμεσα αναγνωρίσιμων» εκδηλώσεων (signature events).
- Συνεργασία των χορηγών για την ανάπτυξη πολιτικών διαχείρισης απορριμμάτων με σεβασμό προς το περιβάλλον. Επίσης, ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας μιας εθνικής εκστρατείας για την καταπολέμηση του littering κατά την διάρκεια των αγώνων.
- Εισαγωγή/ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στην υποβολή προσφορών χορηγίας καθώς και για την παραγωγή, χρήση και διάθεση των προϊόντων.
- Εξασφάλιση της ενσωμάτωσης εκπαιδευτικών μηνυμάτων με θέμα το περιβάλλον στο σχεδιασμό και τη συσκευασία των προϊόντων, όπου αυτό είναι δυνατόν.

όργανα, καθώς και δημόσιες αρχές σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει, με την επιφύλαξη του κοινοτικού δικαίου, να δίδουν το παράδειγμα κατά τον καθορισμό των απαιτήσεών τους για τα προϊόντα.

- Χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών όπως βιοαποικοδομήσιμο ή ανακυκλωμένο πλαστικό κλπ. Σύμφωνα με τις αρχές της περιβαλλοντικής της πολιτικής της η Heineken έχει απαγορεύσει τη χρήση υλικών μη φιλικών προς το περιβάλλον (CFC, Cd, Cr κλπ)
- Προτροπή προς τους χορηγούς να εισάγουν με αφορμή τους ΟΑ νέες τεχνολογίες φιλικές προς το περιβάλλον όπως ηλεκτρικά αυτοκίνητα, οικολογικά ψυγεία, βιοαποικοδομούμενες συσκευασίες, καύσιμα λιγότερο ρυπογόνα.
- Προτροπή και ενημέρωση των ξενοδόχων που συνεργάζονται με την ΟΕΟΑ να ξεκινήσουν διαδικασίες πιστοποίησης κατά EMAS ή για την απονομή του Eco Label που αποτελεί και επίτευγμα της χώρας μας καθώς ήταν εκείνη που πέτυχε την ένταξη των τουριστικών υπηρεσιών για το οικολογικό σήμα.
- Παραγωγή ενημερωτικών φυλλαδίων και κώδικα περιβαλλοντικής συμπεριφοράς για όλους τους συμμετέχοντες με οποιαδήποτε ιδιότητα στους ΟΑ.

2. Προκηρύξεις για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών

Στις προκηρύξεις για την προμήθεια διαφόρων προϊόντων από την ΑΘΗΝΑ 2004 η Διεύθυνση Περιβάλλοντος προώθησε στη Διεύθυνση Προμηθειών την αναγκαία πληροφόρηση για τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτή αφορά:

A. Οικολογικά προϊόντα διαθέσιμα στην Ελληνική αγορά (στα οποία έχει απονεμηθεί το Ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα Eco-label):

1. ΚΟΥΡΤΙΝΕΣ (ΚΛΩΣΤΟΪΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ)
2. ΣΤΡΩΜΑΤΑ

B. Κατηγορίες προϊόντων για τα οποία έχουν διαμορφωθεί κριτήρια απονομής οικολογικού σήματος Eco-label από την Ευρωπαϊκή Ένωση:

1. ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ ΠΛΥΝΤΗΡΙΩΝ ΡΟΥΧΩΝ
2. ΛΑΜΠΤΗΡΕΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ
3. ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ ΡΟΥΧΩΝ

4. ΤΗΛΕΟΡΑΣΕΙΣ

5. ΨΥΓΕΙΑ

Για τα προϊόντα αυτά προτείνεται η ενσωμάτωση μέρους ή όλων των κριτηρίων απονομής οικολογικού σήματος, τα οποία έχουν συμπεριληφθεί στο πληροφοριακό υλικό.

Γ. Προϊόντα με οικολογικά κριτήρια υπό διαμόρφωση από την Ευρωπαϊκή Ένωση

1. ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΕΠΙΠΛΑ

2. ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ

Για τα προϊόντα αυτά προτείνονται γενικές περιβαλλοντικά φιλικές προδιαγραφές.

Προτάσεις πολιτικής

1. Είναι αναγκαία η εισαγωγή νέων οδηγιών που θα προσαρμόζουν την υπάρχουσα νομοθεσία στις νέες ανάγκες.
2. Πρέπει να διευρυνθεί η μερίδα της αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών που έχουν περιβαλλοντική-οικολογική πιστοποίηση. Στην κατεύθυνση αυτή πολιτεία μπορεί να διευκολύνει είτε με κίνητρα είτε με ενημέρωση. Ήδη υπάρχει ένα θετικό προηγούμενο του ΥΠΑΝ για την επιδότηση εταιρειών για την πιστοποίηση κατά EMAS.
3. Η διαχείριση των απορριμμάτων, οι μεταφορές, οι κατασκευές και ζητήματα διαχείρισης υδατικών πόρων, αποτελούν τομείς ο χειρισμός των οποίων ως προς το σκέλος της προκήρυξης για την ανάθεση έργων ή την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών χρειάζεται να περιλαμβάνει περιβαλλοντικά κριτήρια επιλογής.
4. Είναι αναγκαία η ανταλλαγή εμπειριών με άλλες χώρες και η άντληση πληροφορίας από υπάρχοντα δίκτυα που αυτή τη στιγμή λειτουργούν με αυτό το αντικείμενο. Π.χ. το ICLEI ⁶

⁶ International Council for Local Environmental Activities (ICLEI) στο οποίο συμμετεχουν περισσότερες από 430 πόλεις και έχει σκοπό να συνδράμει την ΤΑ για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις.

5. Ενημέρωση των διαφόρων εμπλεκομένων παραγόντων για τις δυνατότητες και τους τρόπους ένταξης περιβαλλοντικών κριτηρίων στις διαδικασίες προκήρυξης.
6. Ενεργοποίηση των νομικών περιβάλλοντος στην κατεύθυνση της στήριξης των αρχών στην προσπάθεια αξιοποίησης των δυνατοτήτων του νομικού πλαισίου για βιώσιμες δημόσιες προμήθειες.